

Obsah

1 ÚVOD: CÍLE, METODOLOGIE, STRUKTURA MONOGRAFIE	11
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	14
2.1 Stav zpracování problematiky	14
2.1.1 Práce o češtině 19. století	14
2.1.2 Literatura o Bedřichu Smetanovi	18
2.1.3 Jazyková specifika soukromého dopisu	20
2.1.4 Korpusové zpracování korespondenčních textů, korpusy textů z 19. století	21
2.1.5 Metoda jazykových biografí	22
2.2 Dobová jazyková situace	24
2.3 Jazykové příručky 2. poloviny 19. století	26
3 ZPRACOVÁNÍ ŽIVOTOPISNÝCH DAT A PŘÍPRAVA MATERIÁLU	32
3.1 Údaje ze života Bedřicha Smetany	32
3.2 Materiál a jeho korpusové zpracování	39
3.2.1 Přehled knižních edic Smetanovy korespondence	40
3.2.2 Smetanova korespondence uložená v Muzeu Bedřicha Smetany	42
3.2.3 Korpusové zpracování	43
3.2.4 Výběr reprezentativního vzorku Smetanových dopisů	45
4 ANALYTICKÁ ČÁST	49
4.1 Pravopis	51
4.1.1 Grafický a pravopisný systém	51
4.1.2 Jevy vzniklé nedokonalou znalostí pravopisných pravidel	52
4.1.2.1 Psaní <i>i/i</i> a <i>y/y</i>	52
<i>Po pravopisně tvrdých a měkkých souhláskách; Po pravopisně</i> <i>obojetných souhláskách</i>	
4.1.2.2 Psaní <i>mě/mně, bě/bje, pě, vě/vje</i>	56
4.1.2.3 Psaní předložek <i>s/z</i>	58
4.1.3 Odras vyslovované podoby v grafice	60
4.1.3.1 Asimilace znělosti a neutralizace znělosti na konci slova před pauzou	60
4.1.3.2 Zjednodušování skupin hlásek	63
<i>Kuli, pučit atd.; Tvary pomocného slovesa být; Zájmeno nějaký</i>	
4.1.4 Vliv němčiny	65

4.1.5	Jevy ostatní	66
4.1.5.1	Cizí slova	66
4.1.5.2	Psaní velkých písmen <i>Jména osobní; Jména zemí, měst, neobydlených objektů; Názvy ulic Názvy děl; Názvy institucí; Názvy novin a časopisů; Adjektiva odvozená od názvů zemí a měst; Vyjádření úcty</i>	68
4.1.5.3	Hranice slov <i>Jak mile / jakmile, na vždy / navždy atd.; Psaní li; Vlastní jména Další problematické případy</i>	74
4.1.5.4	Psaní zkratk	77
4.1.5.5	Kvantita	79
4.1.6	Shrnutí	80
4.2	Gramatika	86
4.2.1	Tvarosloví	86
4.2.1.1	Jevy vzniklé nedokonalou znalostí jazykových pravidel	86
4.2.1.1.1	Podstatná jména <i>Vazby bezpředložkové; Vazby předložkové</i>	86
4.2.1.1.2	Přídavná jména <i>Nenáležitě koncovky; Adjektiva tvořená příponou -ný/-ní</i>	91
4.2.1.1.3	Zájmena	94
4.2.1.1.4	Číslovky <i>Tolik, několik</i>	96
4.2.1.1.5	Slovesa <i>Slovesa typu kupovat; Nenáležitě osobní koncovky</i>	96
4.2.1.2	Jevy pronikající z mluveného úzu	98
4.2.1.2.1	Podstatná jména <i>Genitiv plurálu; Nominativ místo akuzativu plurálu životných maskulin; Užití tvarů neživotných namísto životných; Substantiva s pozůstatky duálové deklinace</i>	98
4.2.1.2.2	Přídavná jména <i>Složená adjektivní deklinace přivlastňovacích přídavných jmen</i>	101
4.2.1.2.3	Zájmena <i>Onen, všechen</i>	102
4.2.1.2.4	Číslovky <i>Jeden; Dva, oba; Tři</i>	103
4.2.1.2.5	Obecné mluvenostní tendence u jmenných tvarů <i>Unifikace koncovek v instrumentálu plurálu; Unifikace koncovek adjektivní a zájmenné deklinace v nominativu plurálu; Úžení é > í a unifikace paradigmatu adjektivní deklinace</i>	106
4.2.1.2.6	Slovesa <i>Tvary typu pozdravuju, pozdravujou; Prézenní tvary pro 1. osobu plurá- lu zakončené na -em; Prézenní tvary slovesa moci; Kondicionálové tvary; Tvary minulého času; Infinitivy na -ct(i); Příčestí činné; Tvar nejní;</i>	111

*Prézentní tvar slovesa být pro 2. osobu singuláru; Tvary typu obdařejí;
Příčestí činné slovesa dělat*

4.2.1.3	Jevy, které jsou výsledkem interference češtiny s němčinou	122
4.2.1.3.1	Přídavná jména	122
	<i>Záměna tvarů přídavných jmen a příslovčí</i>	
4.2.1.3.2	Zájmena	122
	<i>Zájmeno svůj</i>	
4.2.1.3.3	Slovesa	123
	<i>Slovesa s příponami -í/ýrova-, -í/ýruj-</i>	
4.2.1.4	Jevy ostatní	125
4.2.1.4.1	Podstatná jména	125
	<i>Vlastní jména osobní cizího původu; Domácí vlastní jména osobní</i>	
4.2.1.4.2	Zájmena	127
	<i>Záměna mě/mně, ji/jí, jim/jím, jejich/jejích, moji/mojí atd.</i>	
4.2.1.5	Shrnutí	128
4.2.2	Syntax	134
4.2.2.1	Jevy pronikající pod vlivem cizojazyčných vzorů	134
4.2.2.1.1	Slovosled	134
4.2.2.1.1.1	Postavení slovesa ve větě hlavní	135
	<i>Slovesný přísudek vyjádřený jednoduchým slovesným tvarem; Přísudek vyjádřený složeným slovesným tvarem a přísudek slovesný složený</i>	
4.2.2.1.1.2	Postavení slovesa ve větě vedlejší	138
	<i>Slovesný přísudek vyjádřený jednoduchým slovesným tvarem; Přísudek vyjádřený složeným slovesným tvarem a přísudek slovesný složený</i>	
4.2.2.1.1.3	Postavení přívlastku shodného	142
	<i>Přívlastek vyjádřený přívlastňovacím zájmenem; Přívlastek postupně rozvíjející</i>	
4.2.2.1.1.4	K postavení příklonek	145
	<i>Tvary pomocného slovesa být; Tvary osobních nezuratných zájmen; Příklonky se a si; Více příklonek ve větě</i>	
4.2.2.1.2	Neslovosledné syntaktické jevy odrážející vliv němčiny	151
	<i>Frazémy a slovesné vazby; Osobní zájmeno v pozici podmětu</i>	
4.2.2.2	Jevy z mluveného úzu	153
4.2.2.3	Shrnutí	155
4.3	Doplňek: lexikum	159
4.3.1	Termíny	159
4.3.2	Slova cizího původu	160
4.3.3	Vliv němčiny	161
4.3.4	Expresivita	165
4.3.5	Shrnutí	168
5	ZÁVĚR	169

SUMMARY	173
BIBLIOGRAFIE	179
PŘÍLOHY	188
Příloha č. 1 Přehled Smetanovy odeslané a přijaté česky psané korespondence	188
Příloha č. 2 Adresáti a pisatelé Smetanovy korespondence	194
Příloha č. 3 Ukázky ze Smetanovy korespondence	203